

Concept kaderstellende notitie islamitische begraafplaats

Juli 2024

Islamitische begraafplaats Gardens of Peace in Londen, Engeland

Inhoudsopgave

1. Toelichting initiatief	3
2. Participatie	4
2.1 <i>Belanghebbenden</i>	4
3. Inhoudelijke kaders	6
3.1 <i>De locatie</i>	6
3.2 <i>Het programma</i>	7
3.3 <i>Landschappelijke inpassing</i>	7
3.4 <i>Bebouwing</i>	12
3.5 <i>Ontsluiting en parkeren</i>	14
3.6 <i>Openbare ruimte</i>	15
3.7 <i>Milieu</i>	15
3.8 <i>Duurzaam bouwen</i>	16
3.9 <i>Juridisch planologische procedure</i>	17
3.10 <i>Archeologie en oorlogsresten</i>	17
4 Vervolg	18
4.4 <i>Proces</i>	18
4.5 <i>Projectorganisatie</i>	19
4.6 <i>Onderzoeksvragen in de uitwerkingsfase</i>	19
4.7 <i>Kostenverhaal</i>	20
4.8 <i>Hoger beroep Didam</i>	20
4.9 <i>Planning</i>	20
5. Bijlagen	21
5.1 <i>Uitleg islamitische uitvaart</i>	21
5.2 <i>Opbrengsten participatie</i>	21
5.3 <i>Reactienota op de concept-kaders</i>	21

1. Toelichting initiatief

Sinds 2019 zijn het Samenwerkingsverband van Amersfoortse Moskeeën (SvAM) en de gemeente Amersfoort met elkaar in gesprek over de wens van het SvAM om een eigen islamitische begraafplaats te hebben binnen de gemeente Amersfoort. In maart 2020 heeft het SvAM daarvoor een formeel verzoek ingediend bij de gemeente. Op grond van de Wet op de lijkbezorging heeft een kerkgenootschap, zoals het SvAM, recht op het hebben van een eigen begraafplaats en heeft de gemeente waar het kerkgenootschap zich bevindt, de plicht om daarin te faciliteren.

De gemeente begrijpt de wens van de islamitische gemeenschap om dierbaren volgens de eigen tradities, gebruiken en wensen te kunnen begraven binnen de eigen gemeente en ziet dit ook als onderdeel van de integratie en emancipatie van moslims in Nederland en in Amersfoort. Op 22 februari 2022 heeft het college van burgemeester en wethouders de bestuursopdracht locatieonderzoek voor een islamitische begraafplaats vastgesteld. Op diezelfde dag heeft de gemeenteraad de motie 'Ook inclusief begraven' aangenomen. Met de motie heeft de raad aan het college gevraagd om concrete voorstellen voor een locatie voor een islamitische begraafplaats aan te dragen.

In het locatieonderzoek zijn diverse locaties onderzocht, zowel binnen als buiten de gemeentegrenzen. Het locatieonderzoek is afgerond. Op 19 december 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de locatie voor het mogelijk maken van een islamitische begraafplaats bij de Bunschoterstraat. Daarbij heeft de gemeenteraad het college de opdracht gegeven om de daarvoor benodigde participatie en ruimtelijke procedure op te starten.

De bekendmaking van de betreffende locatie heeft veel gevoelens losgemaakt. Er zijn Amersfoorters blij omdat het mogelijk maken van de islamitische begraafplaats hiermee een stapje dichterbij komt. Er zijn ook omwonenden die bijvoorbeeld het agrarische landschap op deze plek graag in stand willen houden of die zich zorgen maken om de impact van de begraafplaats op hun directe omgeving.

Voorafgaand aan het opstellen van deze concept kaderstellende notitie hebben wij gesprekken gevoerd met belanghebbenden: met organisaties, met een meedenkgroep van individuele bewoners, met voor- en tegenstanders van de begraafplaats op deze plek. In deze gesprekken hebben we zo goed mogelijk alle aandachtspunten opgehaald die er leven. Deze aandachtspunten vormen belangrijke inbreng voor deze concept kaderstellende notitie.

Parallel aan de inhoudelijke uitwerking van de islamitische begraafplaats loopt er nog een juridische procedure. Op 17 november 2023 heeft een rechter in een kort geding geoordeeld dat de gemeente niet de juiste procedure heeft gevolgd in het verwervingsproces (aan- en verkopen van grond) van het perceel bij de Bunschoterstraat. De gemeente kan zich niet vinden in deze uitspraak en is daarom tegen deze uitspraak in Hoger Beroep gegaan. De zitting van het Hoger Beroep heeft plaatsgevonden op 11 juni 2024. De uitspraak van de rechter wordt 30 juli 2024 verwacht.

Het Hoger Beroep is een privaatrechtelijke aangelegenheid en gaat over de manier waarop de gemeente de benodigde percelen kan aankopen. Deze kaderstellende notitie is de voorbereiding op het publiekrechtelijk spoor en gaat over aan welke uitgangspunten het plan moet voldoen om de bestemming aan te kunnen passen van agrarisch naar begraven.

De concept kaderstellende notitie leggen we nu voor aan alle belanghebbenden en stakeholders om hierop te reageren. Dit kan via een digitale vragenlijst en tijdens een inloopbijeenkomst. Alle reacties verwerken we in een reactienota. Hierin geven we aan welke reacties tot wijzingen van de kaders

leiden en leggen we het uit als we reacties niet overnemen in de kaders. De definitieve kaderstellende notitie wordt samen met de reactienota ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

2. Participatie

Om een begraafplaats mogelijk te maken volgen we de [stappen uit de participatiegids voor ingewikkelde projecten](#). We doen dit om de verschillende belangen zo zorgvuldig mogelijk af te kunnen wegen. Tijdens elke stap kunnen belanghebbenden reageren. De eerste stap is het bepalen van de uitgangspunten waaraan de begraafplaats moet voldoen. Het participatieproces doen we samen met belanghebbenden.

Het niveau van participatie is raadplegen. Bij raadplegen gaat het om het verzamelen van ideeën, wensen, meningen en voorkeuren van belanghebbenden. Op basis hiervan besluit het college of de gemeenteraad of iets moet worden aangepast en zo ja op welke manier. De raad weegt de inbreng af en neemt het uiteindelijke besluit. Het kan zijn dat sommige ideeën van belanghebbenden worden overgenomen en andere niet.

De uitgangspunten (kaders) waaraan de begraafplaats moet voldoen hebben we samen opgehaald bij belanghebbenden in de vorm van een meedenkgroep. Hierin namen mensen deel met verschillende belangen en voor- en tegenstanders. Een aantal belanghebbenden die om redenen niet wilden deelnemen aan de meedenkgroep, maar wel een zeer groot belang hebben, zijn zijdelings door de gemeente geïnformeerd over het proces en de opbrengsten van de meedenkgroep.

In drie bijeenkomsten van de meedenkgroep hebben we aandachtspunten opgehaald en vervolgens concept teksten voor de kaders besproken. Deze hebben een plek gekregen in deze concept kaderstellende notitie. De opbrengst van de meedenkgroep is te vinden in de bijlagen.

Voor de volgende stappen, uitwerkingsfase en omgevingsplanfase wordt de participatie op een later moment uitgewerkt. De rol van de gemeente en het SvAM zullen anders zijn, dan in deze eerste verkennende fase van conceptkaders. Wel spreken we hiervoor af dat:

- a) De volgende stap in het proces is de uitwerkingsfase. In deze stap is het SvAM de trekker van het (participatie)proces en wordt de gemeente door het SvAM betrokken.
- b) De aandachtspunten uit de meedenkgroep in de verkenningsfase (fase 1) worden meegegeven aan het SvAM als aandachtspunten voor het opstellen van het uitwerkingsvoorstel.
- c) Het SvAM stelt in de uitwerkingsfase (fase 2) het stedenbouwkundig plan en aanverwante plannen op en betreft belanghebbenden daarbij, al dan niet in een nieuwe meedenkgroep. Aan de deelnemers van de meedenkgroep is reeds gevraagd of zij in de volgende fase opnieuw willen participeren en een aantal deelnemers heeft zich al aangemeld bij het SvAM.

2.1 Belanghebbenden

De belangrijkste belanghebbenden zijn:

- a) **SvAM** (initiatiefnemer): wil een begraafplaats in een vredige en respectvolle omgeving, die zowel eer betoont aan de overledenen als het groene karakter van de omgeving versterkt.

- b) **Meedenkgroep van omwonenden** uit Hoogland-West, Hoogland, Nieuwland en andere belanghebbenden hebben verschillende standpunten die variëren tussen: geen begraafplaats op deze locatie tot een begraafplaats waar begraven kan worden conform de islamitische rituelen met eeuwige grafrust en die landschappelijk goed wordt ingepast. Aandachtspunten in algemene zin zijn: voldoende privacy (over en weer), een veilige begraafplaats voor overledenen en bezoekers van de begraafplaats, verkeersveiligheid, onderhoud van omliggende sloten, goede inpassing in landschappelijke omgeving, grondwaterstand, geen giftige gewassen voor dieren.
- c) **Overige omwonenden** uit Hoogland-West, Hoogland en Nieuwland hebben onder andere standpunten die ook in de meedenkgroep naar voren kwamen. Sommige omwonenden hebben aangegeven nog niet deel te willen nemen aan het proces, maar eerst het Hoger Beroep af te willen wachten.
- d) **Pachters van betreffende percelen**: willen geen negatieve consequenties in hun bedrijfsvoering en willen gronden zelf eventueel aankopen.
- e) **Pachter van percelen Slaagseweg**: willen gronden zelf aankopen.
- f) **Het College van de Malen op het Hoogland**: is bereid onder de juiste voorwaarden (compensatiegrond) grond aan de gemeente te verkopen, zodat de gemeente haar maatschappelijke doelen (van de islamitische begraafplaats) kan bereiken.
- g) **Vereniging Dorpsbelangen Hoogland**: vindt dat de gemeente eerst de juridische procedure af moet ronden, alvorens met de ruimtelijke uitwerking te starten. De VDH wil Hoogland-West groen houden en dat de pachters niet geraakt worden in hun bedrijfsvoering en vraagt zich af of de aangewezen locatie wel de meest geschikte locatie is.
- h) **Provincie Utrecht**: De provincie heeft verschillende belangen:
 - De provincie heeft het (opgeschorte) administratief beroep in behandeling dat het SvAM heeft ingediend tegen de gemeente om te zorgen dat de gemeente haar rol in het mogelijk maken van een islamitische begraafplaats goed oppakt.
 - De provincie toetst het initiatief aan haar eigen beleid. Provinciaal beleid biedt een basis voor de gemeente om op deze locatie een begraafplaats (dat gezien wordt als een kernrandzone activiteit) te faciliteren. Aandachtspunten zijn de mate van bebouwing, de landschappelijke inpasbaarheid, de parkeeroplossing en ontsluiting op of in de buurt van de doorfietsroute (F199).
 - De provincie is eigenaar van een klein naastgelegen agrarische perceel van 1700 m².
- i) **Collectief Eemland**: Is een collectief van boeren en andere grondgebruikers in onder andere Hoogland West dat zich inzet voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Aandachtspunten zijn weidevogelbeheer, landschapselementen (voornamelijk knotbomen) en waterdoelen (ecologisch slootschonen en kruidenrijke akkerranden).
- j) **Gemeente Bunschoten**: wil een veilige doorfietsroute (F199).
- k) **LTO**: is belangenbehartiger van de agrarische sector en maakt zich zorgen over de consequenties van landbouwgronden voor de bedrijfsvoering van agrarische ondernemers in het gebied, ook met het oog op extensiveren van de landbouw. Andere aandachtspunten die zij genoemd hebben, betreffen aandacht voor weidevogelbescherming en verkeersveiligheid bij toename van verkeer op de smalle wegen in het landelijk gebied.
- l) **Tennet** (eigenaar hoogspanningsmast) : wil dat haar voorschriften rond de Hoogspanningsleidingen worden nageleefd.
- m) **Bureau Regio Amersfoort**: een samenwerkingsverband van negen gemeenten die bijdragen aan de versterking van de Regio Amersfoort. Samen stellen zij onder andere het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort op.

- n) **Waterschap Vallei en Veluwe:** willen onder andere schoon en voldoende water in sloten, willen bijdrage aan een leefomgeving die bestand is tegen klimaatverandering en denken mee met agrariërs of bijvoorbeeld waterkwaliteit en onderhoud aan watergangen.
- o) **SGLA:** wil een zorgvuldig participatieproces.

3. Inhoudelijke kaders

3.1. De locatie

- a) De locatie betreft drie percelen van samen circa 3,9 hectare.
- b) De percelen zijn in eigendom van het College van de Malen op het Hoogland en worden verpacht. De huidige pachtovereenkomst loopt af op 31 december 2026. De gemeente is voornemens om de percelen aan de te kopen van het College van de Malen op het Hoogland.
- c) Het kerkgenootschap Islamitische Begraafplaats Amersfoort (IBA) zal als zelfstandig onderdeel van het SvAM de eigenaar worden van de toekomstige begraafplaats en wordt verantwoordelijk voor de aanleg en het beheer ervan.
- d) De gemeente zal de grond pas doorverkopen aan de IBA na 31 december 2026 én nadat de begraafplaats planologisch mogelijk is gemaakt.
- e) Over het perceel loopt een Hoogspanningsverbinding van TenneT. Bij de inrichting van de begraafplaats en de plaatsing van de bebouwing dient rekening gehouden te worden met de (veiligheids)voorschriften van TenneT bij deze Hoogspanningsverbinding. Zie hiervoor de leaflet [Uw veiligheid in een agrarische omgeving bij een bovengrondse hoogspanningsverbinding](#).

Afbeelding 1 Luchtfoto met de beoogde locatie islamitische begraafplaats bij de Bunschoterstraat

3.2. Het programma

Het programma van de islamitische begraafplaats voorziet in ieder geval in de volgende aspecten:

- Een eigen entree
- Parkeergelegenheid (zie hoofdstuk Ontsluiting en parkeren voor de aantallen en uitgangspunten)
- Bebouwing voor ontvangst, en opslag van materiaal en materieel voor onderhoud.
- Grafvelden (separate delen voor foetus-, baby-, kind- en volwassengraven)
- Paden
- Landschappelijke inrichting
- Onderhoudspad(en) voor watergang(en)

3.3. Landschappelijke inpassing

- a) De locatie heeft in het Omgevingsplan Amersfoort - **bestemmingsplan** Buitengebied West een agrarische bestemming: **Waarde Slagenlandschap met perceelbegroeiing**, zonder bouwvlak. De ontwikkeling van een begraafplaats valt onder het begrip kernrandactiviteit. Een ontwikkeling die niet in het bestemmingsplan past en een kernrandactiviteit betreft, is denkbaar op deze plek indien het bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit in het gebied en indien aandacht is voor de mate van bebouwing en landschappelijke inpasbaarheid.
- b) De locatie ligt in een typisch slagenlandschap: met langgerekte zichtlijnen over de weilanden en boerderijen op de hoger gelegen zandruggen, zoals aan de Zeldertseweg. Langs de weilanden staat perceelrandbegroeiing van knotwilgen en knotelzen.
- c) In het uitwerkingsvoorstel moet de juiste balans gevonden worden tussen voldoende mate van beslotenheid van de begraafplaats en het behouden van de langgerekte zichtlijnen vanaf de Zeldertseweg. Voor fietsers langs de Bunschoterstraat, en voor bewoners ten noorden en ten zuiden van de locatie, is het belangrijk dat het zicht op de graven (al dan niet gedeeltelijk) afgeschermd wordt. Ook vanaf de begraafplaats is afscherming belangrijk voor een mate van privacy en rust tijdens een uitvaart.
- d) We stellen een Beeldkwaliteitsplan (BKP) vast, waarin we kwaliteitseisen formuleren voor:
 - De uitstraling en de landschappelijke inpassing van de bebouwing en de ruimtes daar omheen.
 - De perceelsranden, erfafscheidingen en beplantingen.

Afbeelding 2 Zicht op het perceel vanaf de Zeldertseweg in (zuid)westelijke richting. Kenmerkend zijn de lange

rijen knotelzen en wilgen en het weideland. Op deze plek ontbreken de knotwilgen langs de Zeldertseweg en ook de elzensingel langs de noordelijke rand van het perceel ontbreekt. Rechts woning Zeldertseweg 12 die uitkijkt over het perceel. De Zeldertseweg is 3,5 meter breed en is voorzien van klinkers. Alleen bij inritten kunnen auto's elkaar inhalen.

- e) Het SvAM dient een **landschappelijk inpassingsplan (ontwerp) ter goedkeuring aan de gemeente voor te leggen**. De inrichting van de gronden dient aan te sluiten bij de karakteristieken van het landschap (open weides en houtsingels langs de perceelsranden). De begraafplaats draagt bij aan het groene beeld van de weides aan de stadsrand. Hiervoor is een landschappelijke inrichting voorwaarde.
- f) Eventueel kan het landschappelijke inpassingsplan en het BKP in één document worden samengevoegd.
- g) Waardevolle bomen dragen bij aan verblijfskwaliteit, biodiversiteit en klimaatadaptatie en dienen daarom te allen tijde behouden te blijven en geïntegreerd worden in het ontwerp.
- h) Zoals beschreven in de [Bomenleidraad](#) van de gemeente Amersfoort moet er een Boom Effect Analyse (BEA) en een Boom Effect Rapportage (BER) worden uitgevoerd om te bepalen wat waardevolle bomen zijn en waardevol overig groen is en welke maatregelen nodig zijn om deze te beschermen.
- i) De perceelsranden zijn natuurlijk zoals sloten, houtsingels (houtsingels zijn minimaal 8 meter breed in combinatie met een onderhoudspad) en vlechthagen.
- j) Houtsingels en bestaande begroeide perceelsranden blijven intact of worden versterkt.
- k) Muren rond de begraafplaats zijn niet toegestaan.
- l) Hekwerken worden toegepast in verband met veiligheid en afsluitbaarheid van de begraafplaats en worden overal in het groen geïntegreerd, met uitzondering van een hek bij de ingang van de begraafplaats.
- m) Daar waar de begraafplaats grenst aan sloten en het onderhoud van de watergang niet bij de Provincie ligt, moet het onderhoud van de sloten en oevers vanaf de begraafplaats uitgevoerd kunnen worden.

Afbeelding 3 Weiland met koeien waarbij de perceelsranden voorzien zijn van vlechthagen.

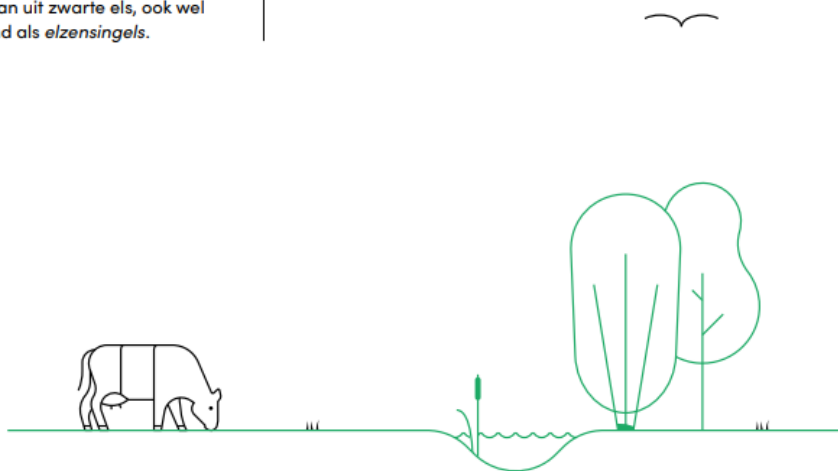
Houtsingel

Een houtsingel is een met bomen beplante strook langs een sloot, die vooral een functie heeft als veekering en eigendomsgrens. Houtsingels worden vaak verward met houtwallen, maar hebben geen opgeworpen wal en zijn meestal smaller (vaak maar één rij bomen). Naast veekering en eigendomsgrenzen kan het hout gebruikt worden als brandhout, voor bonenstaken of als stelen voor gereedschap. In Utrecht komen vaak singels voor die alleen bestaan uit zwarte els, ook wel bekend als *elzensingels*.

Soorten zwarte els, es, lijsterbes, meidoorn, grauwe wilg, geoorde wilg etc.

Beheer afzetten van beplanting eens per 10 tot 15 jaar. Het liefst gefaseerd.

Landschap karakteristiek voor Gelderse Vallei, Kromme Rijngebied (Langbroekerwetering), voet van de Utrechtse Heuvelrug en Utrecht-West.

Afbeelding 4 Houtsingel, bron De landschapswijzer. Landschap Erfgoed Utrecht 2021

- n) De **beplanting** is zoveel mogelijk streekeigen zie: [de-interactieve-landschapswijzer.pdf \(landschaperfgoedutrecht.nl\)](#).
- o) [Plantkiezer Amersfoort \(hetgroenehuisamersfoort.nl\)](#) hierin zijn voorbeelden voor beplanting te vinden.
- p) Het SvAM heeft een wens om een paar bomen toe te passen die voorkomen in de Koran. Deze zijn eventueel rond de bebouwing/op het erf of op rust/bezinningsplekken mogelijk.
- q) De locatie ligt in een Weidevogelrandzone. Bij de keuze van beplanting dient hier zo goed mogelijk rekening mee gehouden te worden.
- r) De **inrichting** van het grafveld dient natuurlijk te zijn met de uitstraling van een bloemenweide. De graven worden groen bedekt met een (indien mogelijk) streekeigen bloemrijk mengsel zodat ze een voedingsbron zijn voor insecten zie: [Stappenplan bloemenweide \(cruydhoeck.nl\)](#) Hierbij is aandacht dat er geen soorten worden toegepast die schadelijk kunnen zijn voor het vee van omliggende percelen. In verband met de islamitische richtlijnen voor grafgruften wordt op de graven een onderhoudsvrije bedekking toegepast. De paden tussen de graven zijn zo groen mogelijk, zoals gemaaide graspaden, en anders van halfverharding, zoals gralux.

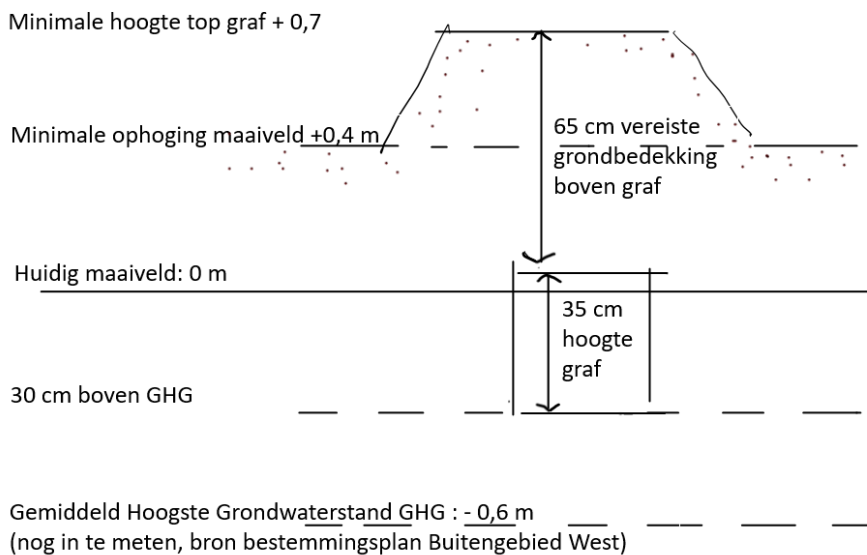

Afbeelding 5 Voorbeeld van een groene inrichting islamitische begraafplaats Gardens of Peace in Londen, Engeland.

- s) Gemeente Amersfoort heeft hoge ambities als het gaat om natuur-inclusief bouwen en het verhogen van de biodiversiteit. Door te werken met de gidssoorten van Amersfoort (de Amersfoortse 33) worden handvaten geboden om ecologisch hoogwaardig groen en de basis kwaliteit natuur te creëren. De ambities van gemeente Amersfoort zijn te vinden in het [Omgevingsprogramma Groen-Blauw 2040](#). Uitgangspunten:
- De ontwikkelaar neemt zo vroeg mogelijk een ecooloog in de hand die gedurende het gehele traject van ontwerp, aanbesteding en realisatie blijft aangehaakt en periodiek afstemt met de gemeente ecooloog.
 - Ontwerp systeemgericht, niet op postzegelniveau. Sluit dus aan op bestaande groenstructuren en verbind de openbare ruimte en binnentuinen met elkaar.
 - Ontwerp met behulp van gidssoorten, welke na een voorstel van de stadsecoloog in overleg worden vastgesteld. Voor het ontwerpen met behulp van gidssoorten zijn informatiebladen uitgewerkt waarin eisen per gidssoort zijn gekwantificeerd.
 - Denk reeds na en stem af over benodigd beheer om de ecologische maatregelen functioneel te houden.
- t) **Groencompensatie:** Het [groencompensatiebeleid](#) is van toepassing. De groencompensatietabel dient te worden ingevuld.
- u) Het SvAM kiest voor uniforme graftekens van natuurlijk materiaal zoals een kei of natuursteen. (zie foto's)
- v) De **parkeerplaats** en het **pad** dat naar de parkeerplaats leidt, moet een groen karrespoor worden met streekeigen gemengde hagen. De parkeerplaats wordt omzoomd met een stevige, dichte en structurele groene haag. (zie foto's)
- w) De graven bevinden zich ten minste dertig centimeter boven het niveau van de gemiddeld hoogste grondwaterstand (Besluit op de lijkbezorging artikel 5). De **grondwaterstand** is op (delen van) de percelen mogelijk te hoog om hieraan te voldoen. Dit kan worden opgelost door gronden (plaatselijk) op te hogen.
Deze oplossing mag geen nadelige consequenties hebben voor waterstanden van de omliggende akkers.
Om de gemiddelde grondwaterstand vast te stellen, worden in de volgende projectfase (uitwerkingsvoorstel) peilbuizen geplaatst.
- x) Eventuele wellen op de locatie, waar grondwater omhoog komt, worden in kaart gebracht.

Afbeelding 6 Voorbeelden van een gedenksteen (zwerfkei), karrespoor (stenen pad met groen ertussen) en groene hagen.

Afbeelding 7 Voorbeeldschema van grondwaterstand in relatie tot huidig maaiveld en hoogte grafkist en benodigde ophoging. Bij een gemiddeld hoogste grondwaterstand van 60 cm beneden maaiveld lijkt een ophoging van grond van circa een halve meter noodzakelijk. Als de gemiddelde hoogste grondwaterstand hoger of lager is dan 60 cm beneden maaiveld moet er meer of minder dan circa een halve meter grond opgehoogd worden.

- y) Voor de **ruimtelijke kwaliteit** is de [kwaliteitsgids Eemland](#) van toepassing. Het perceel maakt deel uit van het overgangsgebied.
- z) In het concept-**omgevingsprogramma Hoogland West**, zijn de Zeldertseweg (rotonde Zeldertse Poort) en Mgr van de Weteringstraat (vanaf de Malewetering) een toegang waarlangs wandelaars en fietsers uit Nieuwland Hoogland west intrekken. De realisatie van de begraafplaats dient, waar mogelijk, bij te dragen aan de ontsluiting van het gebied voor recreanten/bewoners.
- aa) **Onderzoeksvraag:** In de uitwerkingsfase onderzoeken we hoe een openbaar toegankelijke wandelroute op een goede manier kan worden ingepast in de noord-zuidrichting naast het terrein van de begraafplaats, met een ingang aan de noord en zuidzijde (zie gebiedsvisie Hoogland-West). Kanttekening is dat dit mogelijk ten koste gaat van begraafruimte op de

begraafplaats. Suggestie is dat een wandelpad gecombineerd kan worden met de onderhoudsstrook langs de sloot.

Afbeelding 8 Foto genomen vanaf de Bunschoterstraat met zicht op het zuidelijke deel van de beoogde locatie begraafplaats met zicht op het zuidelijke deel van de gronden vanaf de Bunschoterstraat in noordwestelijke richting met rechts de rij eiken langs de Bunschoterstraat, en verspreid de elzen langs de randen van de percelen.

3.4 Bebouwing

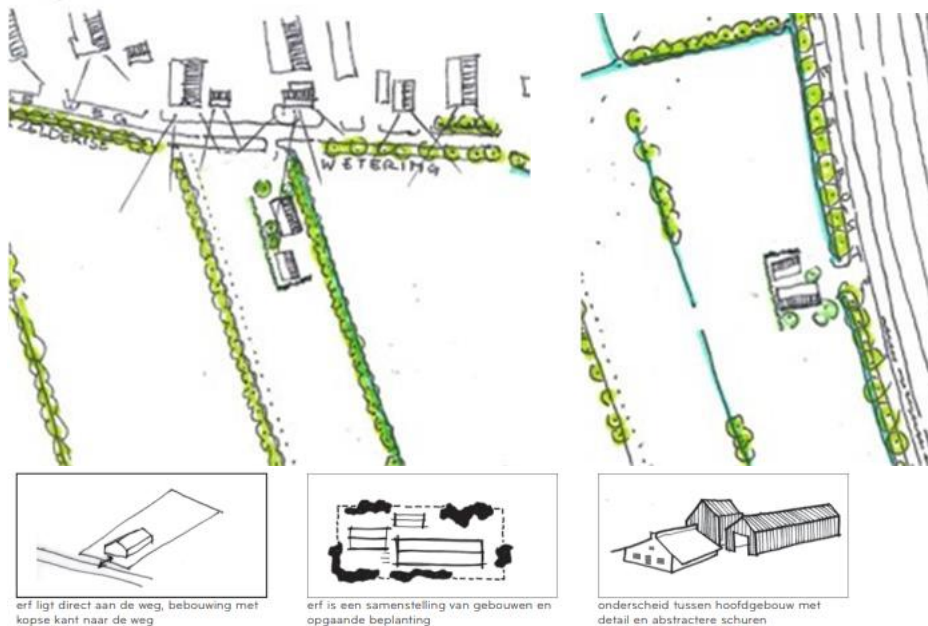
- a) De bebouwing mag bestaan uit één hoofdgebouw plus één schuur, losstaand of geschakeld.
- b) De veld-/beheerschuur staat bij het hoofdgebouw op het erf of los elders op de begraafplaats.
- c) De toegestane omvang van de bebouwing sluit aan bij wat de gemeente hanteert in het omgevingsplan Amersfoort - bestemmingsplan Buitengebied-West voor bedrijfswoningen en veldschuren:
 - Bedrijfswoning: max 600 m³ (ca 150 m²), 1 laag met kap aansluitend bij de (goot en nok) hoogte van de bestaande bebouwing van de naastgelegen straten en bij een erfuitstraling.
 - Veld-/beheerschuur: 100 m², 1 laag met kap.
- d) De locatie van de bebouwing en van de entree van de begraafplaats wordt bepaald in de uitwerkingsfase. Aandachtspunten voor de bepaling van de locatie van de bebouwing en de entree zijn onder ander:
 - Een verkeersveilige ontsluiting (bij de Zeldertseweg of parallelweg Bunschoterstraat, aan de doorfietsroute F199)
 - Landschappelijke inpassing (bebouwing op bestaande lintbebouwing met voorzijde gericht op de straat)
 - Privacy op de omgeving (afstand van omwonenden van bijvoorbeeld Zeldertseweg)
 - Gebruik van de begraafplaats (zicht vanaf bebouwing op begraafplaats)
- e) Er zijn drie opties voor de positie van de bebouwing op de islamitische begraafplaats:
 - Aan de **zuidzijde van de Zeldertseweg**
 - Aan de **westzijde van de Bunschoterstraat**
 - **Centraal op het terrein** (niet aan de weg)
- f) Bij de optie bij de **Zeldertseweg** of de **Bunschoterstraat** gelden de volgende uitgangspunten:
 - Het hoofdgebouw staat op een nieuw erf.
 - De kappen staan met de kopse kant gericht naar de weg.
 - Het bijgebouw staat dusdanig gepositioneerd (grotendeels achter dan wel naast het hoofdgebouw) dat de doorzichten van het karakteristieke landschap zo goed mogelijk behouden blijven.

- De bebouwing vormt samen met de beplanting een kenmerkend erfensemble. (zie eerder punt van Beeldkwaliteitsplan dat ook geldt voor de bebouwing bij 3.3 0 en 3.3 f)).

Afbeelding 9 Voorbeelden bebouwing bij de Zeldertseweg en Bunschoterstraat:

1. Referentiebeeld Mike Bink. woning Bunschoterstraat 19 met rieten kap.
2. Referentiebeeld Maarten Noordijk Monumentale Boerderij Zeldertseweg 4.
3. Referentiebeeld schuurwoning www.vanosarchitecten.nl

erf ligt direct aan de weg, bebouwing met kopse kant naar de weg

erf is een samenstelling van gebouwen en opgaande beplanting

onderscheid tussen hoofdgebouw met detail en abstractere schuren

Afbeelding 10 Voorbeelden posities bebouwing en erven bij de Zeldertseweg en Bunschoterstraat.

- g) Bij de optie **Centraal op het terrein** gelden de volgende uitgangspunten:
 - De bebouwing heeft de uitstraling van een laag ingetogen paviljoen
 - De bebouwing heeft maximaal 1 bouwlaag, en géén kap.
 - Het gebouw gaat op in het landschap door bijvoorbeeld een stevig en structureel groen dak en is 'ingepakt' in het landschap zoals de referentiebeelden
- h) De verharding rondom de bebouwing is minimaal en bestaat uit natuurlijke materialen.
- i) Het parkeren dient plaats te vinden op of aansluitend aan het erf.

Afbeelding 9 Voorbeelden hoe gebouwen in het landschap ingepakt kunnen worden.

3.5 Ontsluiting en parkeren

- a) Er zijn twee locaties denkbaar voor de entree.
 - Zeldertseweg
 - Parallelweg naast de Bunschoterstraat (doorfietsroute Amersfoort-Bunschoten F199)
 In de fase van het uitwerkingsvoorstel wordt besloten waar de entree van de begraafplaats komt.
 Afwegingen die vanuit verkeersoogpunt relevant zijn voor het bepalen van de locatie van de entree zijn:
 - Het verkeer van en naar de begraafplaats rijdt bij voorkeur zo kort mogelijk op de parallelweg Bunschoterstraat, de doorfietsroute F199. Het fietsend verkeer mag niet belemmerd worden door in- of uitrijdend verkeer voor de begraafplaats en de doorstroming van fietsverkeer is ook van groot belang.
 - De Zeldertseweg is dusdanig ingericht (klinkers i.c.m. de breedte van de weg) dat extra verkeer van en naar de begraafplaats mogelijk niet goed verwerkt kan worden.

Overige afwegingen (landschappelijk en van omwonenden) staan benoemd onder 3.4Bebouwing e).

- b) Uiterlijk in de uitwerkingsfase voeren we een mobiliteitsscan uit om een beter beeld te krijgen van het verkeer dat van en naar de begraafplaats gaat, en van de effecten daarvan op de bestaande wegen en kruispunten. De resultaten hiervan nemen we mee in de keuze voor de uiteindelijke locatie voor de entree.
- c) De begraafplaats moet toegankelijk te zijn voor mindervaliden.
- d) De parkeervoorziening wordt op eigen terrein aangelegd. De maatvoering van parkeervakken en rijbaan voldoen aan de ASVV.

- e) Het geldende parkeerbeleid staat in de [Parkeernormen auto 2020](#), [Fietsparkeerkencijfers 2020](#) en de [Beleidsregel Toepassing Parkeernormen 2024](#):
 - 27,0 – 37,0 parkeerplaatsen per (deels) gelijktijdige plechtigheid, waarvan 99% aandeel bezoekers. Het SvAM legt bij voorkeur 37,0 parkeerplaatsen aan.
 - 6,8 fietsparkeerplekken per (deels) gelijktijdige plechtigheid (kencijfer Amersfoort).
- f) In de fase van het uitwerkingsvoorstel wordt bepaald hoeveel parkeerplaatsen daadwerkelijk aangelegd worden.
- g) We reserveren een deel van de begraafplaats voor een eventuele uitbreiding van het parkeerterrein. Mocht in de toekomst blijken dat er een grotere parkeervraag is dan het aantal aangelegde parkeerplekken, dan kan het parkeerterrein worden uitgebreid en komt de parkeerdruk niet ten laste van de omgeving.
- h) In het omgevingsplan wordt als voorwaardelijke verplichting meegegeven dat de begraafplaats pas in gebruik genomen kan worden op het moment dat de parkeervoorziening voldoende aanwezig is en blijft.
- i) **Onderzoeksvraag:** In de uitwerkingsfase onderzoeken we of het wenselijk en mogelijk is om langs de doorfietsroute Amersfoort-Bunschoten F199 een parkeerverbod voor gemotoriseerd verkeer in te stellen.

3.6 Openbare ruimte

- a) In het [Handboek Inrichting Openbare ruimte](#) van de gemeente staan handvatten beschreven om te komen tot een duurzame inrichting. Hoewel het Handboek vooral van toepassing is op de openbare ruimte, zijn deze principes ook toe te passen op semi-openbaar of privaat terrein.
- b) Een aandachtspunt is dat het gebied achter een waterkering (Eemdijk) ligt. Bij falen van die waterkering kan het gebied overstromen (zie www.klimaat-effectatlas.nl).

3.7 Milieu

- a) **Bedrijven en milieuzonering:** De richtafstand van begraafplaatsen tot gevoelige activiteiten betreft 10 meter (uitgave VNG Milieuzonering nieuwe stijl). Wanneer deze wordt gehandhaafd is milieuzonering geen probleem.
- b) **Flora en fauna:** Er moet een **quickscan flora en fauna** worden uitgevoerd. Uit de Beschermde SoortenIndicator (BeSI) blijkt dat er mogelijk bedreigde diersoorten aanwezig zijn. De quickscan kan uitwijzen of dat daadwerkelijk het geval is en of er aanvullend **soortenonderzoek flora en fauna** noodzakelijk is.
- c) **Bodem:** Voor de planologische procedure volstaat een historisch onderzoek. In verband met de grondwaterstanden en het feit dat er op de locatie gegraven gaat worden, wordt geadviseerd om een volledig verkennend bodemonderzoek uit te voeren.
- d) **Bodemopbouw:** Verder dient een cultuurtechnisch of geotechnisch onderzoek uitgevoerd te worden om de bodemopbouw in kaart te brengen. Dit is nodig omdat de bodem een zo groot mogelijk luchthoudend poriënvolume moet hebben zodat de gasdiffusie van de bodem is gewaarborgd. Klei of leemgronden zijn hierdoor niet geschikt. Zand of zavel is beter geschikt, voor (natuur)begraafplaatsen.
- e) **Stikstof:** Er dient een stikstofonderzoek te worden uitgevoerd om aan te tonen dat er geen sprake is van een mogelijk significant negatief effect op Natura 2000-gebieden voor de aanleg- alsook de gebruiksfase.

- f) Er zijn géén onderzoeken nodig voor **geluid, luchtkwaliteit, geur, omgevingsveiligheid, lichthinder en trillingen**, omdat de begraafplaats zelf voor deze thema's geen kwetsbare locatie is en omdat de begraafplaats niet in betekenende mate bijdraagt aan een toename van belasting op deze thema's.

3.8 Duurzaam bouwen

- a) Voor de vergunning aanvraag en oplevering dient een BENG-berekening (Bijna Energie Neutrale Gebouwen) te worden opgesteld, inclusief toetsing.
Het hoofdgebouw heeft een bijeenkomstfunctie. Voor gebouwen met een bijeenkomstfunctie (categorie b), geldt voor energie het wettelijk kader.
- b) Amersfoort werkt aan een toekomstbestendige en duurzame stad. Nieuwe ontwikkelingen zijn bij uitstek een kans om dat zo toekomstbestendig mogelijk te doen. De ambitie in Amersfoort is dat nieuwbouw energieneutraal is en circulair wordt gebouwd en dat nieuwe plannen klimaatbestendig zijn, om hittestress en verdroging te voorkomen. De definitie voor energieneutraal gebouw houdt in, dat de primaire energievraag BENG1 maximaal wordt beperkt (tussen 5 a 10% lager dan wettelijk) en in het aandeel van hernieuwbare energie BENG3 gestreefd wordt naar 100%
- c) De initiatiefnemer stelt een duurzaamheidsvisie op. In de duurzaamheidsvisie wordt uitgewerkt hoe invulling gegeven kan worden aan de vier pijlers:
- Energietransitie: het streven naar een verminderde energiebehoefte, beperkt gebruik van fossiele brandstoffen en het maximaliseren van hernieuwbare energiebronnen.
 - Circulaire economie: het streven naar een zo energiezuinig mogelijke realisatie door het bevorderen van het gebruik van materialen met een duurzame levenscyclus, het hergebruik van secundaire bouwmaterialen of bio-based bouwmaterialen.
 - Klimaatadaptatie: het implementeren van maatregelen die anticiperen op de effecten van klimaatverandering, zoals het verminderen van kwetsbaarheid voor extreme weersomstandigheden, het behouden van bestaande groenstructuur (en bomen) en het bevorderen van inheemse ecosystemen. In het gebouw worden ook natuurinclusieve maatregelen gerealiseerd, die afgestemd zijn op de daar voorkomende soorten (afstemmen met de ecooloog)
 - Duurzame mobiliteit: het stimuleren van maatregelen die bezoekers aanmoedigen om te kiezen voor milieuvriendelijke vervoersmiddelen, zoals het installeren van laadpalen voor zowel auto's als fietsen, het verbeteren van de toegankelijkheid van het terrein.
- b) In een latere fase zal de duurzaamheidsvisie verder worden uitgewerkt in een duurzaamheidsplan met concrete maatregelen.
- c) [Klimaat adaptief bouwen](#). Hierin staan de richtlijnen vermeld hoeveel hemelwater op eigen perceel moet worden verwerkt. Zie de uitgangspunten voor de verdere uitwerking.
- d) Amersfoort ligt in een gebied waar drinkwaterbeschikbaarheid onder druk staat. Het SvAM onderzoekt of er drinkwater besparende maatregelen mogelijk zijn. Bijvoorbeeld hergebruik van hemelwater als sproeiwater voor de begraafplaats.
- e) Indien er kelders worden toegepast, moeten deze waterdicht worden aangelegd.
- f) Indien er drempels worden toegepast, moeten deze minimaal 20 centimeter boven de kruin van de openbare weg liggen.
- g) [De digitale watertoets](#) dient te worden ingevuld door het SvAM.

3.9 Juridisch planologische procedure

- Het mogelijk maken van een (islamitische) begraafplaats is in strijd met het omgevingsplan, tijdelijk deel bestemmingsplan Buitengebied west. Om toch mee te kunnen werken aan het initiatief, is een wijziging van het omgevingsplan nodig. Er zal moeten worden aangetoond dat sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (Etfal). Of dat het geval is, moet blijken uit de beoordeling van de overige disciplines.
- Er dient een **Plan-mer-beoordeling** gemaakt te worden, om te beoordelen of er bij het plan aanzienlijke milieueffecten kunnen optreden. Afhankelijk van de uitkomst dient eventueel aanvullend een **milieueffectrapport (MER)** te worden gemaakt.
- Omdat de grond eigendom is (wordt) van de gemeente, is geen anterieure overeenkomst nodig. De kosten van de planologische procedure worden verrekend in de latere gronduitgifte.
- Aan het SvAM wordt geadviseerd om een planschaderisico onderzoek uit te laten voeren.

3.10 Archeologie en oorlogsresten

- Het omgevingsplan kent een archeologische verwachting van deels categorie 3 en deels categorie 4. In gebieden waar twee categorieën aanwezig zijn, dan gelden de regels behorende bij de hoogste categorie. In dit geval dus 3.
- De verwachting is hoog op het aantreffen van archeologische resten uit de Vroege Prehistorie tot en met de Middeleeuwen. Vanaf de 17de eeuw is geen bewoning in het gebied. Met name in de buurt van de Zeldertseweg is een kans op archeologische resten te verwachten in verband met de aanwezige zandrug (kans op vroegere bewoning). Deze verwachting moet worden getoetst middels een archeologisch onderzoek.

Afbeelding 12 Overzichtskaart van deel Hoogland west met beoogde locatie islamitische begraafplaats. Deze bevindt zich in een gebied met een hoge verwachting op de vondst archeologische resten.

- Stap 1 archeologische onderzoek:** Omdat resten uit de steentijd aanwezig kunnen zijn is een goede eerste stap een verkennend booronderzoek. Tijdens dit onderzoek wordt gekeken of de natuurlijke bodemopbouw nog aanwezig is en of er dus een (intacte) vindplaats uit de steentijd aanwezig kan zijn.

- d) **Stap 2 archeologische onderzoek:** Als dit verkennend booronderzoek is uitgevoerd moet een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd worden. Dit om de verwachting op vindplaatsen uit de latere steentijd tot en met de Middeleeuwen te kunnen toetsen.
- e) Een booronderzoek kan het beste worden uitgevoerd voorafgaand aan de omgevingsplanprocedure. Een proefsleuvenonderzoek kan (mede vanwege de wat hogere kosten) beter na afronding worden uitgevoerd.
- f) Het terrein is deels verdacht op de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten tot een diepte van 1,8m-mv en dient onderzocht te worden.

4 Vervolg

Archeologie en oorlogsresten Het opstellen van een kaderstellende notitie maakt onderdeel uit van fase 1 (verkenning), conform het proces zoals beschreven in de Participatiegids. Voordat de kaderstellende notitie wordt aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders wordt de concept kaderstellende notitie voor raadpleging voorgelegd aan belanghebbenden. De eventueel aangepaste kaders worden vervolgens ter vaststelling aan het college voorgelegd en daarna aan de gemeenteraad.

4.4 Proces

Fase 1: verkenning

1. Voeren van gesprekken met belanghebbenden over kansen, aandachtspunten en zorgen rond het initiatief.
2. Opstellen kaderstellende notitie
3. Participatie over concept-kaderstellende notitie.
4. Vaststellen kaderstellende notitie door gemeenteraad.

Fase 2: uitwerking kaders

1. Onderzoeksvragen beantwoorden, in afstemming met de omgeving:
2. Haalbaarheid van het initiatief onderzoeken.
3. Opstellen landschappelijk inrichtings- en beheerplan, functionele invulling, milieuaspecten, duurzaamheid, etc.
4. Participatie over het op te stellen inrichtings- en beheerplan en andere uit te werken kaders.
5. Vaststellen uitwerkingsvoorstel door het college, tenzij er in het uitwerkingsvoorstel grote afwijkingen zijn ten opzichte van de kaders. In dat geval wordt het uitwerkingsvoorstel ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

Fase 3: opstellen omgevingsplan en ontwerp

1. Uitwerking (gebouw)ontwerp, buitenruimte en voor aanvraag omgevingsvergunning (door SvAM).
2. Opstellen ontwerp wijzigingsbesluit omgevingsplan (door gemeente) en omgevingsvergunning (door SvAM).
3. Ter visielegging ontwerp-omgevingsplan en omgevingsvergunning (coördinatie).
4. Vaststellen omgevingsplan en omgevingsvergunning (door gemeenteraad).

4.5 Projectorganisatie

De gemeente is verantwoordelijk voor de communicatie en participatie in de verkenningsfase waarin de kaderstellende notitie wordt opgesteld.

Het SvAM is verantwoordelijk voor de communicatie en participatie in de uitwerkingsfase.

Het niveau van participatie van de belanghebbenden in de verkenningsfase (fase 1) is raadplegen. Bij raadplegen gaat het om het verzamelen van ideeën, wensen, meningen en voorkeuren van belanghebbenden en het aanleveren van aandachtspunten over het initiatief. Vervolgens kunnen belanghebbenden reageren op de kaderstellende notitie vóóordat die door de gemeenteraad wordt vastgesteld.

Het SvAM stelt in de uitwerkingsfase (fase 2) het landschappelijke inrichtings- en beheerplan en aanverwante plannen op en betreft belanghebbenden daarbij. De rol van belanghebbenden is reageren op de uitwerking van het ontwerp van de bebouwing en het inrichtingsplan.

4.6 Onderzoeksvragen in de uitwerkingsfase

In de uitwerkingsfase moet een aantal aspecten verder worden onderzocht/uitgewerkt door de initiatiefnemer:

- a) Locatie van de entree
- b) Locatie van de bebouwing
- c) Mobiliteitsscan
- d) Uitwerking stedenbouwkundig plan
- e) Uitwerking beeldkwaliteitsplan
- f) Inrichtingsplan van de begraafplaats
- g) Boom Effect Analyse
- h) Omvang parkeervoorziening
- i) Uitwerken duurzaamheidsvisie
- j) Mogelijkheden energieoplossing, al dan niet energieneutraal/energieleverend
- k) Quickscan flora en fauna, eventueel aanvullend natuuronderzoek
- l) Grondwaterstanden
- m) Plan mer-beoordeling

De volgende **onderzoeksvragen** zijn specifiek benoemd:

- a) In de uitwerkingsfase onderzoeken we hoe een openbaar toegankelijke wandelroute op een goede manier kan worden ingepast in de noord-zuidrichting naast het terrein van de begraafplaats, met een ingang aan de noord en zuidzijde (zie gebiedsvisie Hoogland-West). Kanttekening is dat dit mogelijk ten koste gaat van begraafruimte op de begraafplaats.
- b) In de uitwerkingsfase onderzoeken we of het wenselijk en mogelijk is om langs de doorfietsroute Amersfoort-Bunschoten F199 een parkeerverbod voor gemotoriseerd verkeer in te stellen.

4.7 Kostenverhaal

- a) Eventueel noodzakelijke aan- en verkoop van grond vindt budgettair neutraal plaats.
- b) Gemeentelijke plankosten en kosten voor de planologische procedure worden in de grondprijs verrekend.
- c) Kosten die gemoeid zijn met het juridische proces in het kader van het hoger beroep Didam, zijn voor rekening van de gemeente.
- d) Projectkosten voor de realisatie (waaronder bouwrijp maken) evenals exploitatiekosten zijn voor rekening van het SvAM.
- e) Eventuele planschadeposten zijn voor rekening van het SvAM.
- f) Legeskosten voor de omgevingsvergunning zijn voor het SvAM.

4.8 Hoger beroep Didam

Naast de ruimtelijke uitwerking voor de begraafplaats, loopt er op dit moment een hoger beroepsprocedure in het kader van het Didamarrest met betrekking tot de grondverwerving door de gemeente voor het betreffende perceel voor de begraafplaats.

De pachters van de percelen die de gemeente en het College van de Malen op het Hoogland aan elkaar verkopen, hebben in de zomer van 2023 een kort geding aangespannen tegen de gemeente. De pachters zijn van mening dat de gemeente niet de juiste procedure heeft gevolgd om de percelen voor de begraafplaats te verwerven en willen zelf in aanmerking komen voor verwerving van de door hen gepachte gronden onder verwijzing naar het Didam-arrest.

Op vrijdag 3 november 2023 heeft de zitting van het kort geding plaatsgevonden. De rechter heeft geoordeeld dat de gemeente niet de juiste procedure heeft gevolgd. De gemeente kan zich niet vinden in de uitspraak van de rechter en is daarom hiertegen in hoger beroep gegaan. De zitting van het hoger beroep heeft op 11 juni 2024 plaatsgevonden. Het vonnis wordt verwacht op 30 juli 2024.

Het juridische proces en het planologische proces zijn twee processen die we parallel doorlopen.

- Het juridische proces gaat over de wijze waarop de gemeente de gronden ten behoeve van de begraafplaats kan verwerven.
- Het planologische proces gaat over de wijze waarop de begraafplaats op deze plek ruimtelijk mogelijk gemaakt kan worden.

Op het moment dat de rechter de gemeente in hoger beroep opnieuw niet in het gelijk stelt, ziet de gemeente nog andere mogelijkheden om de gronden bij de Bunschoterstraat te verwerven ten behoeve van de realisatie van de islamitische begraafplaats op deze plek. De inhoud van de toekomstige uitspraak in hoger beroep kan wellicht richting geven aan de vervolgstappen.

4.9 Planning

projectfase	wat	wie	besluitvorming	wanneer
verkenning	opstellen kaderstellende notitie	gemeente	-	Q1/Q2 2024
verkenning	raadplegen belanghebbenden	gemeente	-	Q3 2024

verkenning	vaststellen kaderstellende notitie	gemeente	college	Q4 2024
verkenning	besluitvorming kaderstellende notitie	gemeente	gemeenteraad	Q4 2024
uitwerking	participatie uitwerkingsvoorstel	SvAM	-	Q1/Q2 2025
uitwerking	opstellen uitwerkingsvoorstel	SvAM	-	Q2 2025
uitwerking	toetsing uitwerkingsvoorstel	gemeente	-	Q2 2025
uitwerking	besluitvorming uitwerkingsvoorstel	gemeente	college	Q3 2025
planologische procedure	vooroverleg concept omgevingsplan/ omgevingsvergunning	gemeente/ SvAM	-	Q3/Q4 2025
planologische procedure	ontwerp omgevingsplan, ontwerp-aanvraag omgevingsvergunning	gemeente/ SvAM	college	Q1 2026
planologische procedure	definitief omgevingsplan, omgevingsvergunning	gemeente/ SvAM	gemeenteraad	Q2 2026
realisatie	-	SvAM	-	Na 1-1-2027

5. Bijlagen

5.1. Uitleg islamitische uitvaart

Uitleg over hoe een islamitische uitvaart verloopt, is te vinden op de website van Islamitische Begraafplaats Amersfoort www.islamitischebegraafplaats-amersfoort.nl/over-ons/wat-is-islamitisch-begraven.

5.2. Opbrengsten participatie

a. [Opbrengst van de Meedenkgroep islamitische begraafplaats](#)

b. [Vragen van de Meedenkgroep islamitische begraafplaats en antwoorden](#)

5.3. Reactienota op de concept-kaders

Deze worden toegevoegd na publicatie concept kaderstellende notitie en reactietermijn.